

1. ПРОТИРІЧЧЯ ТА АСИМЕТРІЇ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

УДК 339.727.2

М.Ю. Алаторських, аспірант,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОТОКІВ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

АНОТАЦІЯ. Статтю присвячено процесам формування інвестиційних потоків та їх характерні сучасні світові тенденції, які визначаються інвестиційним кліматом.

ANNOTATION. The article is devoted the processes of forming of investment streams and them characteristic modern world tendencies which are determined an investment climate.

Світовий економічний, соціально-політичний, культурний розвиток останніх років відбувається під впливом глобалізаційних процесів, економічна складова яких пов'язані насамперед із джерелами і факторами розвитку світового ринку капіталу, формами прояву яких є зростання обсягів міжнародної торгівлі та інвестицій, диверсифікація світових фінансових ринків, підвищення ролі транснаціональних корпорацій, загострення глобальної конкуренції, виникнення систем глобального, стратегічного менеджменту. Проблема використання інвестиційних ресурсів глобального ринку для розвитку світової економіки, що на деякий час була витіснена антикризовою тематикою, тепер знову стає на порядок денний. Однією з особливостей розвитку глобалізації світової економіки стала висока міжнародна мобільність капіталу та прискорення процесів інтеграції національних ринків капіталу у глобальний ринок інвестицій.

Інвестиційний клімат та інвестиційні потоки у світовому та регіональному масштабах розглядали вчені: Д.Г. Лук'яненко, О.М. Мозговий, Ю.Г. Козак., Т.О. Фролова, Б.В. Губський, Є.Г. Панченко, М. Піскулов, А.П. Гайдуцький, О.В. Гаврилюк, А. Яценко, М.Фельдштайн, В. Бруно, Х.С. Шин, У. Юксель, А. Юксель-Мермод, У.Х. Девідсон та ін.

Незважаючи на велику кількість наукових праць за даною тематикою, залишаються недостатньо розкриті аспекти формування інвестиційних потоків та їх характерні сучасні світові тенденції.

Метою дослідження є процеси формування інвестиційних потоків і їх характерні сучасні світові тенденції, визначені інвестиційним кліматом.

Потоки капіталу, як правило, вимірюються як різниця між відтоком і притоком капіталу, а не вивчення відтоків і притоків окремо, частково за необхідністю, частково через відсутність чистого потоку даних. Більшість міжнародних потоків капіталу в дев'ятнадцятому столітті вимірювались оцінками сальдо поточних операцій, або за сальдо торговельного балансу. Єдиним винятком є розміщення іноземних цінних паперів протягом дев'ятнадцятого століття, особливо на британському фондовому ринку. Деякі з компонентів балансу капітальних рахунків навіть сьогодні спостерігаються у вигляді чистого відтоку або притоку, а закупівлі та продаж різних видів акцій, державних цінних паперів, приватних облігацій і короткострокової заборгованості не простежується у багатьох країнах.

Рівень доходів повинен бути найважливішим фактором, що визначає рух капіталу. Неокласична теорія передбачає, що капітал повинен перетікати від багатих країн до бідних. У звичайних умовах країн, що виробляють один і той же товар, з тією ж постійною віддачею від масштабу виробництва технологія використання праці та капіталу як фактора виробництва, відмінності в доходах на душу населення відображають відмінності у об'ємах капіталу на душу населення. Таким чином, якщо дозволили капіталу вільно переміщатися, нові інвестиції будуть спрямовані лише у бідні економіки, що мало б продовжуватися, поки прибутки за інвестиціями не стануть однаковими у всіх країнах [9].

Потоки прямих капіталовкладень є винятком, оскільки для багатьох країн наявні дані окремо за зовнішніми і внутрішніми потоками. Зовнішні потоки оцінюються як потоки за участю фірм, що базуються в країні і представляють звітність, хоча вони у свою чергу можуть, репатріювати свої іноземні інвестиції, створюючи негативні зовнішні потоки. Внутрішні потоки представляють діяльність фірм у країні, базуючись в інших країнах. За методикою Міжнародного валютного фонду (МВФ) такий поділ виражається «інвестиціями за кордоном» та «інвестиціями в країні»[2].

Одним з можливих шляхів пояснення різних підходів до вивчення прямих інвестицій у розрізі проблем збору даних, є те, що прямі і портфельні інвестиції по-різному відносяться до фінансових ринків у країні базування та у приймаючих країнах. На ринках банківських кредитів, державних цінних паперів та акцій і облігацій приватних компаній багато покупців і продавців конкурують один з одним за продаж і придбання достатньо стандартизованих видів активів з досить чітко визначеними цінами на визначених ринках. Зміни у потоках можуть бути пов'язані зі змінами у різних процентних ставках на ринках цих видів цінних паперів.

Прямі інвестиції не виходять на жодні загальні фінансові ринки. Вони є внутрішніми для кожної компанії, і приплив не просто компенсує відтік капіталу. Кожен потік приносить щось нове для країни, оскільки він закріплений за конкретною фірмою. Так само прямі інвестиції з Франції до Німеччини і Німеччини до Франції не просто компенсують одне одного: французькі навички виробництва передаються до Німеччини, а підприємства Франції отримують знання німецького виробництва. Таким чином, ототожнення чистого притоку прямих інвестицій з сукупними чистими міжнародними інвестиціями пропускає більшу частину значення прямих інвестицій.

Водночас, цей контраст не слід проводити занадто різко. Портфельні інвестиції також можуть текти у двох напрямках у будь-який момент часу. Інвестори в країні 1 здійснили портфельні інвестиції у країну 2, а інвестори в країні 2 роблять такі інвестиції у країну 1. Вони можуть шукати країни або галузі диверсифікації своїх портфелів, навіть якщо їх переваги і ставлення до ризику ті ж. Якщо вони не збігаються, інвестори в одній країні можуть зацікавитись вищим ризиком політичної нестабільності або галузі у поєднанні з вищими доходами.

Прямі інвестиції часто розглядаються як такі, що складаються лише з інвестиціями транснаціональних корпорацій. Така концепція відповідає теоретичній літературі з прямих інвестицій, але статистичні дані суперечать такому твердженню. Багато аспектів діяльності багатонаціональної корпорації не пов'язані з прямими інвестиціями, а попередні і сучасні визначення прямих інвестицій

включають проведення операцій, не пов'язаних з транснаціональними корпораціями.

Найочевиднішим внеском міжнародних потоків капіталу в приймаючих країнах є збільшення поставки внутрішніх заощаджень у країнах з надзвичайно багатими інвестиційними можливостями. Високий граничний продукт капіталу означає, що країни-імпортери капіталу можуть отримати вигоди, навіть якщо процентні ставки і доходи за капіталом іноземних постачальників капіталу високі.

Незважаючи на важливість цього вкладу, важливо відзначити, що величина притоку капіталу, як і раніше, мала в порівнянні з обсягом внутрішніх заощаджень. Більша частина інвестицій в основні засоби та нерухомість у будь-якій країні фінансується за рахунок внутрішніх заощаджень. Це відображає обмежений розмір дефіциту рахунку поточних операцій і пов'язані з цим потоки капіталу, що буде підтримувати міжнародний ринок капіталу. Наприклад, країні, у якій інвестиційний бізнес і житлове будівництво складає 20 % ВВП, доведеться фінансувати 85 % цих інвестицій з місцевих заощаджень, якщо її дефіцит рахунку поточних операцій не перевищує 3 % від ВВП [4].

Прямі іноземні інвестиції означають набагато більше, ніж поповнення запасів капіталу. Це тягне за собою досконаліші технології, сучасний менеджмент і розширення доступу до світових ринків. Портфельні інвестиції капіталу також допомагають економіці, але по-іншому, піддаючи місцеві компанії контролю з боку міжнародних ринків капіталу, що вимагає більшої прозорості обліку та більш ефективного корпоративного управління.

Міжнародні потоки капіталу приносять відповідні переваги інвесторам. Компанії, які залучають прямі іноземні інвестиції, отримують доступ до ринків, зниження вартості матеріалів, а також можливість прибуткового впровадження ефективніших методів виробництва. Портфельні інвестори зазвичай отримують вищі прибутки у приймаючих країнах, ніж вони були б у промислово розвинених країнах, з яких капітал приходить, а також можливості для диверсифікації ризиків, що може знизити загальний ризик портфеля інвестора. Потенційні вигоди від міжнародної диверсифікації виявляються настільки великими, що фінансові економісти спантеличені обмеженою мірою, в якій індивідуальні та інституціональні інвестори скористалися цією можливістю. Одним з пояснень може бути той факт, що інвестори не приймають історичний досвід ризику за приклад для управління майбутніми ризиками. Стурбованість політичними ризиками боргових дефолтів або податкових змін, як і експропріацією інвестицій в акціонерний капітал може змусити інвесторів долучитися до загальної групи інвесторів із низькою диверсифікацією портфеля замість пошуку оптимальної інвестиційної стратегії [6].

Висновки. Міжнародні потоки капіталу вимірюються як різниця між відтоком і притоком капіталу, рух яких визначає рівень доходів країн світу. Інвестиційні потоки світу можна поділити на прямі (корпоративні) інвестиційні потоки, портфельні інвестиційні потоки, кредитні інвестиційні потоки та позики уряду. Прямі інвестиційні потоки зазвичай є внутрішніми для кожної компанії, не виходячи на загальні фондові ринки. Навпаки, портфельні інвестиційні потоки хоча і є важко відсліджуваними, але цінні папери, що формують портфель зазвичай циркулюють на фондових ринках світу. Інвестор шукає оптимального варіанту для капіталовкладення, диверсифікуючи портфель для мінімізації ризиків.

Література

1. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О.В. Гаврилюк // *Фінанси України*. — 2008. — № 2 (147). — С. 68—81.
2. Лук'яненко Д.Г., Губський Б.В., Мозговий О.М. та ін. Міжнародна інвестиційна діяльність: За ред. д-ра екон. наук, проф. Д.Г. Лук'яненка. — К.: КНЕУ, 2003. — 387 с.
3. Павленко І. І., Варяниченко О. В., Навроцька Н. А. Міжнародна торгівля та інвестиції: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 256 с.
4. Фролова Т.О. Інвестиційні корпоративні стратегії в умовах глобалізації: Монографія / Т.О. Фролова. — К.: КНЕУ, 2012. — 426, [6] с.
5. Яценко А. Передумови та особливості формування інвестиційного клімату в Україні / А. Яценко // *Економіка, фінанси, право*. — 2007. — К.: — С. 15—17.
6. http://www.princeton.edu/~hsshin/www/capital_flows_global_liquidity.pdf Valentina Bruno, Hyun Song Shin. Capital Flows, Cross-Border Banking and Global Liquidity. March 12, 2012
7. <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2011-Full-en.pdf> UNCTAD World Investment report 2011
8. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf The Global Competitiveness Report 2011–2012
9. <https://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/Global-Corporate-Capital-Flows.pdf> Global Corporate Capital Flows, 2008/9 to 2013/14. KPMG, June 2008

Статтю подано до редакції 10.10.2012 р.

УДК 351:338.125

Г. С. Буряк, канд. екон. наук, асистент
кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СУЧАСНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В КОНТЕКСТІ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

АНОТАЦІЯ. У статті йдеться про засади формування антикорупційної політики в сучасній системі господарювання в Україні. Розглянуто сучасні підходи впровадження організаційних змін у корпоративній структурі, запропоновано новітні методи оптимізації управлінських зусиль та побудовано базу Систему збалансованих показників координації антикорупційної політики.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: корупція, управління змінами, система збалансованих показників, організаційні зміни, еволюція системи управління.

АННОТАЦИЯ. В статье говорится об основах формирования антикоррупционной политики в современной системе хозяйствования в Украине. Были рассмотрены современные подходы внедрения организационных перемен в корпоративной структуре, предложены новые методы оптимизации управленческих усилий и построена сбалансированная система показателей координации антикоррупционной политики.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: коррупция, управление изменениями, система сбалансированных показателей, организационные перемены, эволюция системы управления.